ב"ה

אין ליכט
פון תורה

ספר

צוויי דיבוקים

אידיש

57

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשל"ג לפ"ק

א זעהר שעהנע וואונדערליכע געשיכטע

פון הייליגען רבי

ר' העניך זצ"ל מאלכסנדר יע"א

ארויסגעטריבען

צוויי דבוקים

פון א מיידעל

מאת יצחק העניך זאָנענבערג.

די מוטער איז אַריינגעגאַנגען מיט דעם מעדעל צום הייליגען רבי זי"ע. דער רבי האָט גוזר געווען אַז די צוויי דבוקים זאָלען אַרויס פון מעדעל'ס צוויי פינגער. - און די דבוקים זענען באַלד אַרויס.

לאָדז, תרפ"ו.

אזעדר שיינע ווינדערליכע געשיכטע פון הרב הק׳ רבי ר׳ הענֹיך זצ״ל, פון אלכסנדר.

א.

געוועזען איז עס בתחלת הלילה (אנהויב נאכט), אינ׳ם דבינ׳ס בית-המדרש האט געשאלט פונ׳ם לערנען, וואס די יונגעלייט האבען דאמאלס געלערנט מיט גרוים יגיעה און מיט התמדה, אז מיט רעכט האט אזא לערנען שלמה המלך עליו השלום אנגערופען: חכמות בחוץ תרונה דאס הייסט: די חכמות פון דער תורה קלינגען אזש אין דער גאס. די שכינה האט פשוט גערוהט אינ׳ם קליינעם בית המקדש (מקדש מעט), מען האט עס דאמאלס בעשיינפערליך געקענט זעהען מיט די אויגען. אטייל חסידים פון די עלטערע שוין, האבען זיך אראב און ארויף געדרעהט אינ״ם לאנגען בית המדרש אברוהענדיג זיך פון זייער לערנען, וואס זיי האבען ביז אהער זייער מח אבגעמאטערט. און מיט אנגעשטרענגטען עיון ביז אהער געלערנט און געמאטערט זיך איבער א הארבען ש״ך, זיי האבען אנגעהויבען צו שמועסען חסידות, אברוהענדיג זיך פונ׳ם שווערען ענין וואס זיי האבען אין איהם ביז אהער אזוי נאיוו מיט פלפול עוסק געוועזען. דער שמועס האט זיך אזוי פערצויגען ביז ער איז געקומען מענין לענין באותו ענין פערטיפט אינ׳ם פערשטעהן

די תורות, וואס דער רבי שליט"א, האט שבת ביים טיש פאר די תסידים געזאגט, און זיי האבען איינער דעם אנדערן געגעבען גוט צו פערשטעהן, וואס דער רבי שליט"א האט מיט זיינע תורות געמיינט. זיי האבען ארץ אין איינעם זיך ארויף און אראב געדרעהט פערטראבט און פערקלערט, ווי פליצים איז אריין געקומען דער משמש (ר' יצחק אפרים האט ער געהייסען) און האט אריין פערבעטען צעהן חסידים צום רבי'ן אין זיין שלום-שטובעל אריין.

אינ'ם שלום שטיבעל איז דער גרייז — גרויער רבי געזעסען נורא כמלאך אלקים מיט אשרעקליכען אויסזעהען. זיין ליכטיג פנים האט געפלאמט, די צורה זיינע האט געזאגט אז עס קומט דא פויער עפעס נישט געווענליכעס. עס קומט פאר עטוואס בעזונדער'עס עטוואס שרעקליכעס.

— יצחק אפרים — האט דער רבי בעפוילען — געה און ברענג מיר אריין די יודענע מיט'ן מיידעל!

רבי יצחק אפרים משמש איז נאך אמאל אריינגעגאנגען אין די רביצענ'ס שטוב און נאך א פאר מינוטען איז ער אריינגעקומען און געזאגט:

דער דיבוק איז איינגעשפארט ער וויל נישט אריינגעהן צום רבי'ן, עס ברענט איהם, עס בראט איהם, ער ווארפט אום דאס מיידעל און וויל נישט אריין צום רבי'ן; על כן פרעג איך וואס זאל איך טהון?

— געה אריין — האט דער רבי נאך אמאל געהייסען — און שריי איהר אין אויער אריין, אז דער רבי רבי העניך האט געהייסען אז זי זאל יא אריין קומען.

דער משמש האט מקיים געוועזען דעם רצון פון רבין ז"ל און איז ווידער אריין געגאנגען אין די רביצענס שטוב אריין. און האט אריין געשריגען דעם מיידעל אין אויער אריין, אז דער רבי רבי העניך האט געהייסען אז זי זאל צום רבי'ן יא אריין גען.

דאס מיידעל איז כהרף עין משונה צורה געווארען, האט אויסגעדרעהט דאס פנים, זיך אווארף געטון אויף דער ערד, האט אנגעהויבען ווארפען מיט די הענד, קאפען מיט די פוס און ארויסגעלאזט מיט אביטער געיאמער און געוויין.

— טוט מיט מיר וואס איהר ווילט; נאר צום רבי'ן זאלט איהר מיך נישט אריין פיהרען; עס ברענט מיך, עס בראט מיך, ניין, איך וועל צום רבי'ן נישט אריין געהן.

דער משמש איז ווידער אריין צום רבי'ן און האט איהם דערצעהלט וואס עס קומט פאר אין די רביצענ'ס שטוב.

— געה ארויס און רוף אריין דריי יודען שטארקע, פעסטע ביים שכל און ביים געוויסען און לאזען זיי דאס מיידעל צו מיר אין שטוב אריין ברענגען בעל כרחו זיי זאלען נישט מעהר אין זינען האבען נאר אז זיי טוען זייער שליחות און מען זאל בעצאהלען פאר זייער טרחה; נאר פריהער זאלסטו זעהען איהם בערוהיגען און איהם זאגען אז ער זאל אליין אריין גיין בעסער מיט'ן גוטען ווילען, און איהם דאס דריטע מאל מתרה זיין. האט דער רבי געזאגט.

— זעהר גוט — האט דער משמש געזאגט און איז אריין געגאנגען צו די רביצען אין שטוב אריין, וואו דער דיבוק האט נאך אזוי שרעקליך געווארפען דאס ארימע מיידעל.

דער משמש האָט גאָר נישט מעהר ווי דעם מיידעל נאָך אַמאָל איינ׳ם אויער אַריין געשריגען אַז דער רבי רבי העניך האָט געהייסען, אַז ער זאָל צום רבי׳ן אַריין קומען.

שווייגט מיט מיר וואָס איהר ווילט; נאָר צום רבי׳ן זאָלט איהר מיך נישט אַריין פֿיהרען. — האָט פֿונ׳ם מיידעל ווידער אַרויס גערעדט מאַכענדיג אַסך פֿערשידענע העויות און זיך וואַרפֿענדיג אויף דער ערד מאַכענדיג מיט די הענד און וואַרפֿענדיג מיט פֿוס, פּאַטשענדיג און קאָפּענדיג, אַז עס האָט די מענטשען וואָס זענען געוועזען דערביי אויך אָנגעכאַפּט אַ שרעק און ביי נישט איינעם פֿון די האָבען זיך די טרערען געקייקעלט אויף די באַקען מיט אַ יאָמערליך געהעשע.

דער משמש איז אַרויסגעגאַנגען און האָט אַריינגעברענגט דריי פּאַקערס, יודען וואָס מען האָט זיך געקאָנט אויף זיי פֿער-לאָזען, אַז זיי וועלען טון זייער זאַך בשלימות. ער האָט די פּאַקערס געזאָגט וואָס זיי האָבען צו טון און די פּאַקערס האָבען זיך גענומען צו זייער אַרבייט.

ב.

אַז מען זאָל וועלען אַריין קוקען מיט אַריין אויג אין השגחת הבורא ווי ער פֿירט זיין וועלטעל, קאָן מען שטענדיג זעהען ווי ריכטיג און ווי פּונקטליך ער איז מסבב סבויים און ער איז מגלגל גלגולים אינ׳ם גלגל החוזר בעולם; בלוים די קורצ-זיכטיגע זעהען קורץ ווייל זייערע חטאים זענען גורם, אַז זיי

זאָלען נישט פֿערשטעהן הנהגת העולם על מתכונתה; אז ער, דער רבונו של עולם הייסט עס, ברויך איינעם צו שטראָפֿען, שטראָפֿט ער דעם אָרימאַן מיט רחמים אויף איין אנדערן אופֿן און דעם עושר אויך מיט רחמים נאָר אויף איין גאַנץ אַנדערן אופֿן, און ווען עס וואלט נישט אַזוי געוואָלט זיין; וואָלט אי דער עושר אי דער אָרימאַן אומגעקומען ביי אזעלכע אומשטענדען און עס וואָלט פֿון אלע געוואָרען אסוף. איז דאָך די וועלט יאָ בעשאַפֿען געוואָרען מיט רחמים אויך, דרום קאָן די וועלט יאָ אקיום האָבען. אויף אַזוי איין אופֿן עקזיסטירט די וועלט יאָ. און דאָס איז טאַקי דער טייטש פֿונ'ם פסוק: להגיד כי ישר ד' צורי ולא עולתה בו. דאָס הייסט: השי"ת איז גערעכט אפילו ער פֿיהרט מיט'ן מדת הדין, און אז עס איז דאָ אזעלכע וואָס זאָגען אז נישט (ער איז חלילה נישט גערעכט) דאָס איז דערפֿאַר ווייל ער (דער וואָס זאָגט אַזוי) איז פֿערהאַפֿט, קאָן ער דאָס נישט פֿערשטעהן.

די געשיכטע מיט'ן מיידעל וואָס אין איהר איז אריין דער דיבוק (די צוויי דיבוקים) איז אויך געווען מיט רחמים ווייל די געשיכטע האָט פּאַסירט מיט א מיידעל, אַנעווענדליך אָרעם מיידעל, און מען איז מיט דעם מיידעל געפֿאָהרען צום רבי'ן דעם רבי רבי העניך ז"ל, וואָס ער האָט טאַקי זיך מוסר נפש געווען פֿאַר דעם קלענסטען יוד, האָט אָנגעשטרענגט זיינע כחות און האָט בעזר השי"ת דאָס יודישע מיידעל, דאָס אָרימע מיידעל מיט זיין אַרויס טרייבען די דיבוקים פֿון איהר, נישט בלויז זי בעפֿרייט פֿון צרות; נאָר ער האָט געהאָלפֿען איהרע מוטער ווי אויך איהר חתן וועלכעס זיין אָרענטליכקייט האָט איהם

ניִשט ערלויבט אָבצולאָזען מיִט איִהר דעם שידוך כאָטש זיינע עָלטערן האָבען איִהם זעהר צוגערעדט דערצו. אַזוי ווי מיר הערעָן דעם געשפּרעךְ וואס זיינע מוטער האָט מיט איִהם:

— וואָס זאָגסטו שבע — האָט דעם חתנס פאָטער געזאָגט צו זיין ווייב איינמאָל אין אַ מיטען העלען טאָג — אונזער כלה דאָס הייסט: אונזער זוהנ'ס כלה האָט אין זיך א דיבוק. מן הסתם וועט מען זעהען אָמשנעלסטען דעם שידוך אָבצוזאָגען. און ווער וואָלט דען בעסער געוועזען?

— דאָס פעלט מיר נאָךְ, צו האָבען א שניער מיט אַ דיבוק — האָט זיין ווייב געענטפערט.

— פון דעסטוועגען דאַרף מען פרעגען אונזער זוהן — האָט דער פאָטער געזאָגט — עס איז דאָךְ נעבעךְ זיין אונגליק, וועט מען זעהען וואָס ער וועט זאָגען דערצו?

— בלויז פרעגען — האָט זיין מוטער געזאָגט — העלפט ניִשט מען דאַרף איִהם די זאַךְ גוט געבען צו פערשטעהן אַז אַזא כלה איז ניִשט בעקוועהם. און אַז פון אַ כלה ווערט דערנאָך א ווייב וואָס מיט איהר ווערט מען פערבינדען אויף אייביק, און צווישען אונז געשמועסט: וואָס פאַר'ע טאַטע=מאַמע זענען מיר אז מיר קלערען נאָךְ איִהם צו פרעגען: אויב ער וויל? ביי אַזעלכע זאַכען איבערהויפּט פרעגט מען ביי קינדער ניִשט קיין דעה. לאָז ער נאָר אַהיים קומען וועסטו שוין זעהען, ער איז דאָךְ אַ אָרענטליך קינד וועט ער אודאי פאָלגען אונז, און דער=נאָךְ וועט מען שיקען נאָךְ די מחותנית'טע און מען וועט אָב=לאָזען דעם שידוך.

דער געשפּרעךְ וואָלט זיך אַזוי אוועקגעצויגען אודאי נאָךְ

אַלאַנגע צײַט; ווען עס וואָלט נישט צופעליגער ווײַזע אַרײַן געקומען טאַקי טרעפט ווער? . . . די . . . מחותנית'טע אַלײַן . . . אײַנגעהילט אין אַפּאַרטשויל און איז אַרויס מיט אַ געוויין:

— סטײַטש געוועזן גיטער פרײַנד מיט מײַן מאַן עליו השלום מיט לב ונפש ביז מען האָט זיך משדך געוועזן מיט אונז און אַז עס האָט, רחמנא לצלן, געטראָפֿן אַנאומגליק מ'זאָל כאָטש זעהען אַריבער קומען צום זווהנס כלה און העלפֿן מיט־געבן אַ'קרעכטץ: אָבגעהוטען זאָל מען ווערען, איהר ווייסט דאָך אודאי אַז „גיטעס איז נישט אויף אײביק אַזוי ווי שלעכטעס איז נישט אויף שטענדיק. דאָס איז זעלבסט פֿערשטענדיק"; אָבער אַגוטען פֿרײַנד דערקענט מען אין אַנויט . . . „אַז אַזאָלכע נויטען אויף אַלע רשעים. אָבער ווי קומט מען דאָס נישט אַפּיי כאָטש אַטרייסט וואָרט זאָגען? אַז מ'וויל האָט דאָך אײַך די צרה אויך אַזוי געטראָפֿען ווי מײַן קינד, אָבער דאָס ווייס מען דאָך אַז אַריבוק טוט אַרײַן נאָר דוקא אין אַנ'אָרעטליך מיידיל אַ צדיקות'־דיג מיידעל ווי מײַן קינד איז. אָבער מיינט נישט דער רבונו של עולם וועט מײַן קינד אויך נישט פֿערלאָזען. איהר ווייסט נאָך וואָס איך בין געקומען?! אַז איהר מײַן מחותן זאָלט אַזוי גוט זײַן מיט אונז מיט פֿאָהרען קײַן אלכסנדר צום רבי'ן זאָל לעבען, אפשר וועט ער זײַן דער שליח און וועט מיט'ן אייבערשטענס הילף מײַן קינד געזונד מאַכען און מאַכען אַנ'עק צו אונזערע צרות היתכן . . .

זי וואָלט אַזוי, מי יודע, ווילאַנג איהר תוכחה נישט געענדיגט, ווי עס איז אַרײַנגעקומען דער חתן מיט „אַגוטען אָוועגד".

ג.

אויב היינט איז דא אוועלט אהן יושר. ווי אויף טריט און שריט ווערט דער אמת און די מענשליכע רעכט ווערען געטרע-טען מיט די פיס; אבער אין יענע עפאכע ווען אונזערע געשיכטע האט פאסירט, האט עס נאך מיט דיזעלבע היגזיכטען נאך נישט אזוי וויט געהאלטען. דער מענשליכער געפיהל און געוויסען האט נאך ביי מענטשען געהאט אשטיקעלע דעה און אזוי ווי זיי האבען דעם מענטש דיקטירט אזוי איז געווארען געטהון. די וועלט הנהגה איז נישט איינגעשטאנען אין יחידים'ס הענד, הענד וואס טהוען אהנע פערשטאנד פון א יודישען מענטשליכען געפיהל, נישט אזוי ווי היינט וואס די פני – הדור זענען טאקי כפני הכלב, וואס ביי די כלבים שטעהט: והכלבים עזי נפש. זיי טהוען מעשי – זמרי און ווילען שכר כפנחס, ברויך מען מעהר עזות... דאמאלס אז מען האט געמאכט אגבאי אדער א ראזאר האט מען טאקי אויסגעקליבען א יוד אנגיד אשענעם בעל הבית א ירא-שמים און דעריבער האט זייער פיהרונג געהאט א טעם כידוע נישט אזוי ווי היינט א רב האט אויך נישט געקיקט אויף פערדינסט; נאר אויף יושר; כאטש א רב האט דאמאלס געהאט א געהאלט נישט אויסצוקומען מיט איהם. און דאס זעלבע איז געוועזען מיט אונזערע מחותנים ווען זיי זענען געקומען צום רב אבצולאזען דעם שידוך מיט'ן מיידעל וואס אין איהר איז אריין דער דיבוק, האט דער רב אויך אריינגעקוקט, אין דער זאך אריין, בעין פקוחה און האט איינגעזעהען אז דער חתן האט מעהר יושר אין זיך ווי זיינע עלטערן; דעריבער האט ער געשיקט רופען דעם

חתן, כאָטש ער איז געווען נאָך אַיונג בחור׳ל שעהמעווירינ
אונדרײַסט. האָט איהם זײַן יונג הערץ און פערשטאַנד דיקטירט
אַז מ׳קען אַ יתומה אַ יודיש מײדעל נישט פֿערשעהמען. אוי! עס
איז אין איהר אַרײַן אַ דיבוק, הכלל! וואָס איז זי נעבעך, שול־
דיג. מ׳דאַרף נאָר זעהען אַז מ׳זאָל פֿאָהרען צו גוטע יודען אַז
אין זײער זכות זאָל מען געהאָלפֿען ווערען. און אַזוי האָט טאַקי
דער רב אָפּגעפּסק׳נט אַז אויב די מחותנים ווילען טאַקי אָבלאָזען
דעם שידוך זאָלען זײ אַרויס אויפֿ׳ן גיטען אָרט אויפֿ׳ן קבר פֿונ׳ם
מחות׳ן און זאָלען מיטנעמען אַ מנין יודען און דאָרט זאָל מען
מחילה בעטען בײַם טויטען און פֿאָרלײגען די טענות און אַזוי ווי
דאָרט וועט ווערען צווישען די צעהן יודען בעשטימט אַזוי זאָל
ווערען, פֿערשטעהט זיך דאָך אַז צעהן יודען צו אַזאַלכע זאַכען
האָט זיך נישט געפֿונען אין מען דערנאָך, נאָך אַמאָל געווען
בײַם רב אויף אַ דין תורה, וואָס דער רב האָט צוזאַמען מיט נאָך
בעקאַנטע און פֿערוואַנדטע בעשטימט אַז מען זאָל מיט דעם
מײדעל פֿאָהרען צו הרבי מאלכסנדר, וואָס ער האָט שוין אין
דעם ענין פֿון דיבוקים אַרויסטרײַבען, אַסך בעוויזען. און דערנאָך
וועט מען ערשט זעהען. דער חתן איז געווען העכסט צופֿרי־
דען מיט דעם פּסק־דין און די מחותנים האָבען געמוזט צופֿרידען
זײַן ביז מ׳וועט הערען וואָס אין אלכסנדר בײַם רבין וועט ווערען:

עס פֿערשטעהט זיך, אַז דער רב פֿון יענעם שטעדטעל
האָט מיט גענעבען אַ בריף צום רבי׳ן פֿון אלכסנדר ז"ל און
איהם דאָרט גוט פֿאָרגעשטעלט וועגען וואָס דאָ האַנדעלט זיך
און דעריבער האָט זיך, דער צדיק מאלכסנדר, הרבי רבי העניך ז"ל,
אַזוי פֿיעל מוסר נפש געווען און האָט אַזוי פֿיעל כחות אַנגע־

וועגדט ער האט דריי מאל געהייסען, דורך זיינעם משמש, דעם דיבוק, אז ער זאל צו איהם יא אריינקומען, ביז סוף כל סוף אז ער האט נישט געוואלט אריינקומען אינ'ם רבינ'ס שלום־שטוב אריין האט ער געהייסען זיינעם משמש, אז ער זאל איהם צום דריטען מאל מתרה זיין, אז ער זאל יא אריין קומען, און אז אויב ער וועט נאך דעם אלעם נישט וועלן אריין קומען, זאל ער אריינברענגען דריי פאקערס און זאל דאס מיידעל מיט דעם דיבוק מיטסגעוואלד אריינברענגען אינם רבינ'ס שלום־שטוב אריין, פערשטעהט זיך אז די פאקערס האבען זייער זאך געטוה'ן בשלימות.

ד.

דאס מיידעל האט עס אנגעהויבען צו ווארפען מיט אנ'אונגעהויער'ן כח כמעט הייזער'ן הויך. עס האט אזוינס פאסירט אז מען קען עס מיט די פעדער נישט בעשרייבען, מיט'ן מויל נישט פארשטער'ן און מיט'ן שכל נישט משיג זיין. דער פחד, די אימה די שרעק וואס איז בעפאלען די בייוועזענדע האט גאר קיין גבול נישט, הקיצור די דריי פאקערס האבען נישט וועניג אנגעשטרענגט זייערע כחות און מיט נישט וועניג ארבייט האבען זיי דאס מיידעל צום רבי'ן קוים אין שטוב אריינגעברענגט.

דעם עולם וואס איז געשטאנען דערביי האט אנגעכאפט א שרעק אז אין לשער, מען האט ממש געזעהען ווי עס וואפרט יערען בעזונדער דאס קרחת, זיי האבען געציטערט ווי עס ווארפט

יעדען בעזונדער ווען מ׳געהט ארוים ווינטער פון אקאלטע מקוה, זיי האבען געציטערט, די ציינער האבען געהאקט ביי זיי איינער צים צווייטען ווי אין די גרעסטע פרעסט אין די זאוויערוכעס בתקופת טבת. יעדערער בעזונדער האט ארוים געשפיעזט א פאר אויגען מיט די גרעסטע אנגעשטרענגטע נייגיערדע: וואס דא וועט ווערען?

באותו הרגע ממש איינ׳ם זעלבען אויגענבליק האט דער רבי אווינק געטוען צו די צעהן חסידים און אלע צוזאמען כלם כאחד האבען זיך אנגענומען ביי די הענד און האבען ארום גע-רינגעלט דעם דיבוק און האבען דעם רבי׳ן נאך געזאגט מלה במלה: „דרן נצח״. ביז דער רבי ז״ל האט געגעבען א ווינק, האבען די חסידים זיך נאכגעלאזט און דער רבי האט זיך גע-ווענדעט צום דיבוק בזה הלשון:

— איך הענגע בין אויף דיר גוזר בגזרה חמורה, אז די זאלסט מיר זאגען ווער די ביסט? און וואס די האסט געהאט צו דעם מיידעל, וואס די ביסט אין איהר אריין?!

דאס מיידעל האט זיך איינציגוויז בערוהיגט, האט זיך אויפגעשטעלט און זיך אבגערוהט און אנגעהויבען צו ריידען בזה הלשון!

— איך הייס „ישראלעלע שוחט״ פון דעם און דעם קליי-נעם שטעדטעל . . . איך בין געוועזען א חוטא, איך האב פער-פלעקט מיין הייליגע נשמה, איך האב חלילה נישט געזינדיגט מיט מיין מלאכה ד. ה. מיט שחיטות נאין, אדרבה, איך האב מיין פאך גוט אבגעהיטען על צד היותר טוב, אלע מיינע שחיטות און בדיקות זענען געוועהן גלאט כשר, נאר איך האב אזוי-

געזינדיגט בעניני אישות, וועלכעס איך האָב אַזוי פערפלעקט מיין נשמה, אַז בשלד נאָך מיין טויט זענען געקומען זעהר אַ סך בריידער־לעך מיט שוועסטערלעך דאָס זענען געוועזען מחבלים ומשחיתים זיי האָבען זיך גענומען צו מיינע אָרימע נשמה און האָבען זי אָנגעהויבען צו וואַרפען בכף הקל׳ע, אַז אַ מענשליכער פערשטאַנד איז גאָר נישט אימשטאַנד זיך פֿאָרצושטעלען די עינויים קשים, וואָס איך בין פון זיי אויסגעשטאַנען. איך האָב מיך אַזוי אַרום געבלאָנקעט אַ לאַנגע צייט ביז איך האָב דאָס מיידעל איינמאָל געטראָפען ביי דער נאַכט זי איז אַרויס נעגאַנגען אָהן אַ שורץ, האָב איך געהאַט שליטה איבער איהר, און בין אין איהר אַריין, האָב איך געהאַט מנוחה פון די ברידערלעך מיט די שוועסטער־לעך, האָב איך געמיינט, אַז דערמיט ענדיגט זיך שוין מיין פסק, יעצט, אָבער... (ביי די ווערטער האָט דער דיבוק אַרויס גע־לאָזט אַ שרעקליך געוויין און אַ יאָמערליכען קראַנג און האָט אָנגעהויבען צו בעטען) אַז איהר, הייליגער רבי ווילט מיך אַרויסטרייבען פון איהר גוף אַרויס, בעט איך אייך: זייט אייך מרחם איבער מיר און גיט מיר אַ תיקון ווי איך זאָל מיך אַהין טוען? אַז נישט בין איך פערלוירען עד עולמי עד, און צוווייטענס אַז איך וועל שוין אַרויס פון׳ם מיידעל, וואָס וועט שוין זיין דאָס מיידעל געהאָלפען; עס איז דאָך אין איהר דאָ נאָך אַ דיבוק פון אַ נקבה, וועלכעס איך בין דאָרך איהר געשטראָפט געוואָרען מיט׳ן להיות עמה...

דער רבי האָט איהם געזאָגט מיט׳ן האַרב׳ן וואָרט: איך בין אויף דיר גוזר אַז די זאָלסט מיר זאָגען אָבער די האָסט עפּעס איבער געלאָזט אַ קריש?

— ניין — האט דער דיבוק געענטפערט — איך האב דערפון קיין זכי' נישט געהאט.

— וואס דען זאל איך דיר טוען? — פרעגט איהם דער רבי רייבענדיג זיך מיט'ן ספאדעק אהין און אהער איפ'ן קאפף.

— איהר זאלט מיר א תיקון ארויסגעבען אז מיין נשמה זאל שוין מנוחה האבען און קדיש זאגען נאך מיר זאלט איהר!

— איין עצה האב איך פאר דיר — האט דער רבי זיך אבגערופען אז די וועסט ארויס פון דעם מיידעל מיט גוטען און וועסט איהר קיין שום שאדען נישט טוען, וועל איך דיר געבען א תיקון.

— או, הייליגער רבי גיט מיר אנ'עצה וויערנאך איך זאל פון איהר ארויס אהן שאדען, וועל איך עס טוען מיט'ן שענסטען פערגעניגען, און ווי אריין איך זאל, כדי איך זאל קאנען האבען שוין אביסעלע מנוחה?

— דריי ווייארסט אונטער די שטאדט איז דא א בריק, אונטער די בריק געפינט זיך א שטיין, זאלסטו גלייך אינ'ם שטיין אריין און דארט פערבלייבין, ביז דיין עונש וועט ווערען אז די קומסט גלייך אינ'ם גהינם אריין, אבער מיט'ן תנאי, אז בזו הרגע ממש, זאלסטו ארויס פון איהר דארכ'ן קליינעם פינגערל פון איהר לינקער האנד.

— איך בין געראטעטעט — האט זיך געהערט א קול באותו הרגע ווי דאס מיידעל האט א שטארקען קראכץ געגעבען און איין שיינע האט א פלאץ געטוען און דער דיבוק איז ארויס.

דער רבי האט זיך א רגע כמיטריה אביסעל פערטראכט און האט זיך געקעהרט צום צווייטען דיבוק:

ה.

— און אויף דיר בין איך גוזר אז די זאָלסט פונ׳ם מיידעל ארויס! איך חשנעך בין אויף דיר נאָך אמאָל גוזר אז די זאָלסט פון הרנע פון איהר ארויס! דער שוחט האָט א תיקון געקריגען, ווייל איידער ער איז געשטאָרבען האָט ער תשובה געטוען, איז אין קך דבר העומד בפני התשובה און ווייל עס איז דאָך אמעות לא יוכל לתקון, האָב איך איהם דאָך אשטיקעל תיקון געגעבען, וועט ער א ביסעלע מנוחה האָבען אינ׳ם שטיין, ביז זיין צייט וועט קומען, ווען ער וועט שוין האָבען אָבגעקומען פאַר זיינע עברות; אָבער דיר האָב איך קיין תיקון נישט צו געבען, לכן איבער דעם בין איך אויף דיר גוזר, אז די זאָלסט מיר פער-צעהלען וואָס מיט דיר האָט זיך פאַסירט אפשר וועל איך קאָנען פאַר דיר אויך א תיקון געפונען.

— איך, האָט דער דיבוק זיך אָבגערופען – באָב געוואָרפען אנאוינ אין דעם שוחט ר׳ ישראלעלע, ווייל ער איז געוועזען א זעהר שיינער מענטש, איך האָב אָבער נישט געהאַט קיין געלע-גענהייט איהם צו פּאַקען, איך האָב א לאנגע צייט געזוכט עצות ווי איהם אנצוקריגען ביז איינמאָל עס האָט זיך מיר יאָ שוין אמאָל געמאַכט א געלעגענהייט דהיינו: אזוי ווי איך בין געוועזען [illegible] ־ענדאַרם ווייב פון יענעם און יענעם דאָרף, וואָס עס האָט [illegible] אונטער זיין גליל לענין שחיטה, און אזוי ווי טיין מאַן [illegible] קראַנק געוואָרען און איך בין מיט די דאָרף פּראָדוקטען אליין אין שטאָדט אריינגעפאָהרען האָב איך ביים שוחט אָבגעשטעלט און איהם באַשטעלט, אז אויב ער וויל קאָ

ער מיט מיר מיטפאָהרען אין'ם דאָרף אַריין צו שחט'ן אַ פּאָהר קעלבער, פערשטייט זיך אַז ר' ישראלל'ע שוחט איז געקומען צו דער בעשטימטער צייט און מיר זענען ביידע געפאָהרען אין'ם דאָרף אַריין. ער האָט מיך אפילו געפרעגט וועגען מיין מאַן; נאָר אַז איך האָב איהם געזאָגט אַז מיין מאַן איז קראַנק, מוז איך אַליין אָנטרייבען, און ווייל מיר זענען שוין געוועזען אין'ם וואַלד, אַ שיינע פּאָהר וויאָרסט הינטער דער שטאָדט, פערשטייט זיך אַז דער שטן האָט זיך געלייגט אין דער לענג און אין דער ברייט, אַז ער זאָל שוין מעהר פון מיין פּיהר נישט אַראָב; ווייל ער האָט אָנגעמאַכט אַשרעקליכען רעגען, וועלכעם ער מיט אַ שרעק-ליכען ווינד צוזאַמען האָבען געבראַכט דערצו, אַז מיר זאָלען זיך איינטולען איינער צום צווייטען, אַנפאַנגס אונטערן שירעם און דערנאָך אונטער איין דערע. הכלל עס האָט פּאַסירט וואָס עס האָט פּאַסירט, אַזויערנאָך האָב איך מיר מיין נשמה פערזינדיגט און האָב מיך דערדינגט, אַז איך בין געוואָרען אַ דיבוק. איך זאָל אָנהייבען צו פערצעהלען, וואָס מיט מיר איז געוואָרען נאָך מיין טויט איז אונמעגליך... איבערהויפּט איז עס אוננוטצליך צו וויסען; ווייל מיר וועט דערפון גאָרנישט אַרויסקומען. נאָכדעם ווי איך בין שוין מיט דעם שוחט'ס נשמה צוזאַמענגעקניפּט געוואָרען און ער איז אַריין אין דעם מיידעל, האָב איך דאָך אויך דאָס איינענע געמוזט טוען און אַזוי אַרום האָב איך געפונען אַ ביסעלע מנוחה אין'ם גוף פון דעם אונשולדיגען מיידעל, פערשטעהט זיך אַז איך וועל קיינעם נישט פאָלגען און אַרויס פונ'ם גוף פון דעם פרומען מיידעל ווי איך האָב צייטווייליג מנוחה, אַז דער רבי וועט מיר נישט געבען אַ תיקון אַז איך זאָל ערגעץ

אנדערש ווי האָבען אַ מנוחה.

דער רבי האָט זיך אַביסעלע פערטראַכט און געגעבען אַקנאַק מיט'ן גראָבּען פינגער באצבע צרדה — אז ווא — טאַכט דער רבי — אַבּיסעלע עסק, קינדער האָסטו עפּעס איבערגעלאָזט, וואָס זאָלען נאָך דיר קדיש זאָגען?

— הייליגער רבי, איך האָב איבערגעלאָזט; נאָר אויב זיי זאָגען קדיש נאָך מיר ווייס איך נישט, ווייל דאָס אייגענע יאָהר האָבען מיינע זינד געבראַכט דערצו, אַז מיין מאַן איז פונ'ם קראַנ־קענבעט שוין מעהר נישט אַראָפּ אַלעבעדיגער און די געשעפטען האָבען זיך אויסגעלאָזען. מיינע צוויי יונגלעך האָט דער פּריץ צוגענומען פאַר פאַראַבקעס ווערכעס איך אַלס מאַמע האָב מיר זעהר צום הערצען גענומען, ווייל דער פּריץ האָט זיי נישט ווייניג געפּייניגט און איך בין דעם זעלבען יאָהר געשטאָרבען. ווען מיינע קינדער וואָלטען כאָטש געוויסט, אַז זיי זענען יודען און דאַרפען קדיש זאָגען נאָך זייער מוטער ווי נאָך זייער פאָטער, וואָלט איך שוין אפשר אויך אַ ביסעל רוהיגער געוועזען.

— אָ! האָט דער רבי ווידער אַ קלאַפּ געטוּען באצבע צרדה, איז פאַר דיר אויך נאָך דאָ אַ תיקון, די ביזט שוין אָבגעקומען מיט דעם וואָס די האָסט געהאַט אַ הרהור תשובה, אַז צוליב דיינע חטאים איז דיין מאַן געשטאָרבען און אַז דיינע חטאים האָבען געבּרענגט דערצו, אַז דיינע געשעפטען זענען דיר שלעכט געגאַנגען און דיינע צוויי קינדער זענען אויך צוגענומען געוואָרען פאַר פאַראַבקעס צוליב דיינע חטאים איז אין לך תשובה גדולה פון. איבערהויפּט ווען דאָ געהאָלפען ווערען נאָך אַ גאַנץ אונ־שולדיגע נשמה, דאָס הייסט דיין מאַנס נשמה וואָס די צוויי יונג־

לעך וועלען זי אַרויס ראַטעווען און זיי מעלה זיין און צוליב דיר פאָהר מעט׳ם אַליין, בין איך אויף דיר גוזר, אַז די זאָלסט-באַלד אַרויס פון דעם מיידעל און די זאָלסט דאָרט מודיע זיין דיינע צוויי יונגלעך, אַז די מיט דיין מאַן זייט שוין געשטאָרבען און אַז זיי זאָלען נאָך אייך קדיש זאָגען, וועסטו צוליב דיין מאַן אויך אַ תיקון האָבען. דערנאָך זאָלסטו אַריין אין׳ם בוים אַריין, וואָס שטייט נאָכ׳ן בית-המדרש פון יענעם שטעדטעל און דאָרט וועסטו זיין במנוחה גאַנצע י״א חדש ביז דער קדיש וועט זיך ענדיגען.

— חאַ! חאַ! חאַ! — האָט דער דיבוק זיך אַרויס געלאָזט אין אַ ציניש געלעכטער — דער רבי וויל מיך אַרויסגעגאַרען פון דעם מיידעל; ניין! לאָז דער רבי הייסען, אַז דאָס מיידעל מיט איהר מוטער זאָלען אַהין אין יענעם דאָרף אַריין ווי מיינע קינדער זענען און הייסען מיינע קינדער נאָך אונז קדיש זאָגען, בזה האופן וועל איך אַרויס; אָבער אַז די מוטער פונ׳ם מיידעל זאָל מיר דאָס צו שווערען בנקיטת חפץ אַז זי וועט אַזוי טוען דאַמאָלס וועל איך ערשט אַרויס.

— און מיט וואָס וועט דעם מיידעלס מוטער זיין זיכער, אַז נאָך דעם אַלעם וועסטו טאַקי אַרויס? — האָט דער רבי געפרעגט — נישט אַזוי, די מוזט איהר גלויבען בנקיטת חפץ, אַז זי וועט שווערען: אָבער זי דיר דאַרף נישט גלויבען. און דעריבער בין איך טאַקי אויף דיר גוזר בגזרה חמורה, אַז די זאָלסט שוין בזו הרגע, איין מאָל פאַר אַלע מאָל אַרויס פון איהר מיידעל און איהר גלויבען מיט איהר בלויסען הן צדקה. און קיין שבועה דאַרף מען נישט!

באותה הרגע אינ'ם זעלבען אויגענבליק וואס די יודענע האט געענדיגט איהר הבטחה בהן-צדקה האט זיך געהערט ווידער א קלאפ אינ'ם צווייטען פענסטער, וואס האט נאך זיך אויך איבער געלאזט אלאך אין די שייב. און דער גאנצער עולם האבען פערגניגט צוגעזעהען ווי דאס מיידעל איז אויפגעשטאנען געזונד כאחד האדם, צו די פרייד פונ'ם מיידעלס מוטער און דעם רבינ'ס אלע חסידים. זכותו הרב יעמוד לנו ולזרעינו עד העולם אמן.

ו.

— וואס ניטצט דיר דאס קריגען זיך! — האט געזאגט דעם מיידעל'ס חתן צו זיין מוטער, נאכדעם ווי זיין כלה איז אהיים געקומען געזונדערהייט פון אלכסנדר כאחד האדם — איך האב דיר באלד געזאגט, אז צו יעדע מכה האט דער רבונו של עולם בעשאפען א רפואה נאך פאר די מכה, הייגט וויפיל איז ביי איך דאס ווערט, אז אייערם א שניעור — לאז מיך אזוי אננעהמען אז ווען דאס וואלט פאסירט נאך אונזערע חתונה — איז לא עליכם קראנק געווארען און איהר האט געמיינט אז עס איז נישט דא קיין רפואה צו איהר קרענק. און דא פליצים האט דער רבש"ע געהאלפען: זי איז געזונד געווארען כאחד האדם דארפסטו זיך נאך גוט פרייען און דאנקען איהם פאר זיינע חסדים. אין נישט זיך קריגען מיט פערשידענע זלזולים. אלא מאי וואס אמענטש בעגייט אפעהלער, איהר האט טאקי געדארפט מיטלייען, דאס הייסט מיט העלפען מיט ראטה און טהאט, אז די זאך זאל צו

שטאַנדען קומען נישט איהר האָט נאָך געוואָלט דעם שידוך אָבלאָזען, אלא מאי אמענטש בעגייט אַ פעלער?! איהר בעגייט נישט קיין נייען פעהלער און זעהט בעסער מיט פרידען די זאך אדורך צופיהרען, איך וועל פון מיינער זייט זעהען אז די זאך זאל זיך אויספיהרען על צד היותר טוב און אז אויף דעם פעהלער וואס איהר האָט געטוען זאל מען נישט מעהר קוקען און מען וועט נישט קוקען, דעריבער זאָג איך אז מ'זאל זעהען זיך צו דער זאך צוזבעציהען מיט מעהר ערנסט און צוגעבויגענהייט.

– די בזיזט געדעכט, מיין קינה – האָט איהם די מוטער מודה געוועזען – נאָך צומאָרגענס זענען זיך די מחותנים צוזאַמענגעקומען און איינער האָט געמוזט דעם צווייטען מוחל זיין און דערביי איז געוואָרען בעשטימט דער זמן חתונה. וואס זי איז טאקי אין די בעשטימטע צייט געוועזען, און די חתונה איז געפייערט געוואָרען מיט גרויס פאַראַד, השי"ת זאל העלפען אלע יודען, אז זייערע אלע ליידען, זאָלען פערקעהרט ווערען צו פריידען, וזכות הרבי מאלכסנדר ז"ל יעמוד לנו ולזרעינו, אז עס זאל קומען אומסגערעכט די גאולה שלמה מהרה אמן.

אַ פאָהר זאַכען דאַרף מען נאָך ערקלעהרען פאַר די וואָס וויסען נישט: א) אַ דיבוק וואָס רעט אַרויס פון אַמענטש אַרויס קאָן נישט זאָגען קיין שם הקדוש, אפילו אַז ער רעט אַרויס איין נאָמען פון אַמענטש וועלכעס ער לאָזט זיך אוים מיט'ן נאָמען „באל" קאָן ער אויך נישט זאָגען. דהיינו ער בּרויך צו זאָגען דעם נאָמען „ישראל" אָדער „ישמעאל" קאָן ער נישט אַנדערש

זאָגען נאָר „ישראלעלע״ „ישמעאלעלע״. דאָס איז שוין ברוך ומנוסה.

און ב) דאָס וואָלט איהר אויך וויסען, אז ריבוקים קאָנען זיך — און טרעפען זיך נאָך היינט אויך חס ושלום. נאָר היינטיגע מענטשען וואָס געבען זיך אָב אין אזאָלכע פאַלען נאָר מיט דאָקטוירים פערלירען נעבעך זייערע קינדער. אזוי ווי איך האָב אליין געזעהען, לאָז זיין ווי די דאָקטוירים זאָגען, אז דאָס איז נאָר אַריין אינ׳ם מוח, אָבער מוז מען דאָך דעם מוח בערוהיגען און ברענגען אין אָרדנונג אריין מיט איינע נאָרמאַלע בעהאַנדלונג, אָבער נישט אזוי ווי זיי טוען: זיי שניידען באַלד זיי לייגען באַלד צו איין. וכדומה אזאָלכע שטרענגע מיטלען, וועלכע פון זיי מוז נעבעך דער פּאַציענט פון דער וועלט נעהן פאַר דער צייט, וועלכעם איך האָב אזאָלכען פאַל אליין בייגעוואָהנט.

אדרבה פון דעם איז צוזעהען ווי גרויס פערצייטישע גוטע יודען זענען געוועזען וואָס זיי האָבען זיך אָבגעגעבען נאָר מיט אזאָלכע מיטלען צו העלפען אזאָלכע אַרט קראַנקע.

וויַיל דאָס איז אַ כלל, אַז אַפלעק וואָס קומט אויף אַ מלבוש פון אַפּעטע זאַך, ווערט אויסגעוואַשען נאָר מיט אַפּעט פליסיגקייט; מיט וואַסער אָדער מיט קראַצען בלויס נעהט דער פלעק נישט אויס, און אזוי אויך אַגייסטיגע קרענק קאָן אויך נאָר מיט נאָר גייסטיגע מיטלען אויסגעהיילט ווערען.

דאָס איז אַקאָרצע אַנטוואָרט אלע היינטיגע חכמים וואָס לאַכען אָב פון דורות הקדמונים ומנהגיהם וגדוליהם לא באַלד חלק יעקב, מען זעהט טאַקי ווער עס פיהרט בעסער אויס זיין וועלט!

פֿאַר-צײַטיגע גוטע מענשען האָבען אויסגעטוען אין איין טאָג מער גוטעס פֿאַר די מענשהײַט, ווי הײַנטיגע אגאַנץ יאָהר, איבער דעם האָט דאָס לשון עברית אין זיך א טבע אז א יאָהר ווערט אָנגערופען „ימים" וואָס דאָס איז טײַטש „טעג" און דער מיינונג איז אינ'ם פסוק: תשב הנערה אתנו „ימים" או „עשור" (בראשית) אז אין אפאָהר טאָג זאָל ווערען אזוי פיל אוועק געטון ווי אין א יאָהר, אָדער „צעהן" טאָג (כמו בעשור לחדש הזה) וואָס אין זיי זאָל ווערען אזוי פיעל אָנגעגרייט ווי ס'קאָן אָנגרייטען אגאַנץ יאָהר, אָדער „עשור" זאָל זיין טײַטש אָדער מען זאָל באַלד נעמען פונ'ם פערמעגענס א „צעהנטייל" אויף חתונה הוצאות און הוצאות הדרך, און נישט וואַרטען ביז מען וועט דערויף ערשט פֿערדינען אין אגעוויסע צייט אַרום.

דעם מוסר וואָס פון דער מעשה איז אַרוים צו נעהמען איז יעדען גאַנץ גענוג גוט בעקאַנט.

ענדע.

קדמא ואזלא

— וויא בעוואוסט פלעגט דער רבי, רבי העניך מאלכסנדער זיע"א ז"ל, זיך אבגעבען מיט ארויסטרייבען דיבוקים אויך, אז האר און נעגעל שטעלן זיך אויף, הערענדיג, אפילו נאך היינט, די מעשיות פון די דיבוקים, וואס ער פלעגט ארויסטרייבען, און זיי געבען תיקונים. זיי זענען אלע זיינע חסידים גוט בעקאנט. א פאהר אזאלכע מעשיות וועלען מיר בעשרייבען כדי מ'זאל קאנען האבען א שטיקעלע השגה ווי גרויס דער הייליגער רבי פון אלעקסאנדער דער רבי רבי העניך זצ"ל איז געוועזען. דורך זיין צדקות און חכמה זענען א סך מענשען, וואס זענען צו איהם געפאהרען, נישט איין מאל געהאלפען געווארען. אזוי זאל אונז השי"ת העלפען. אז מיר זאלען יעצט אויך געהאלפען ווערען. ווען מיר וועלען נאר דארפען. אפילו גוים להבדיל פלעגען צו איהם פאהרען און געהאלפען ווערען וועלכעס דאס פלעגט ברענגען אגרויסען קידוש השם אזוי ווי שלמה המלך עליו השלום האט געזאגט (מ"א ח־מג) ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי וכו'. (שם ס') למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלהים אין עוד והי' לבבכם שלם עם ד' אלהינו וכו'. וועלכעס דאס האט יודען פיעל טובות געטהון. כה יתן ד' אז מיר זאלען זוכה זיין לגאולה שלמה מהרה ולתחית כל האומה, אמן.